

Idakandieestlasi põhjalikult uurinud August Nigol kirjutab 1916. aastal Postimehes kahe uue koguduse asutamisest, mis hõlmaksid Vologda eestlasi (Oparino kogudus) ja Kaukaasia eestlasi (Suhhumi kogudus). Vologda piirkonna ja Kaukaasia eestlaste tähtsamate elukohtade loetelu. Viide Kaukaasia Dubovka asundusele. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Postimees, 12. august 1916, lk. 2

Kahe uue Eesti koguduse asutamisest Oparinosse (Vologda kub.) ja Suhumi (Kaukasiasse)

Nagu teada, asub praegu eestlasi suurel arvul Wologda kubermangus, vähemalt 6 tuhat hinge. Kui siia juure arwame 300 eestlast Arhangelskis ja asundused Kostroma ja Jaroslawi kubermangus, saame vähemalt 7000 hinge.

Pääle Arhangelski käiwad need kõik praegu Jaroslawi õpetaja alla, kelle tegewuse piirkond niiwõrd suureks on kaswanud, et see üle ühe mehe jõu käib. Sellepärast tahawad eestlased kindlaid sammusid astuda, et lähemas tulewikus oma koguduse saaksid.

Põhjasmõttelikult on kõik oma nõusolemist awaldanud, lootes, et see laiali pillatud eestlasi wõib wähegi ühendada ja nende waimlist elu tõsta, ja warsti tuleb selle läbiwiimine käsile.

Põhjapoolse Eesti koguduse õpetaja asupaigaks saab Oparino, Wjatka ja Kotlase wahel, sest selle ümbruses asub üksinda üle 5000 eestlase. Siin on Starowertsheskaja (Старовѣрческая), Oparino ja Almesh (Алмежъ) raudtee ääres, 25 wersta kaugusel üksteisest, siis Moloma, 30 wersta Oparinost õhtu poole ja sellest 30 wersta Palometsa, nii siis 5 suurt asundust üksteise lähedal, igasühes 150—200 peret eestlasi ja umbes 50 peret lätlasti.

Teised asundused on küll kaunis kaugel Oparinost, kuid raudtee walmissaamise korral, mis igatahes warsti Oparinost Nikolski ja säält Sharjani ehitatakse, pääseb raudteega pea igale poole. Arhangelski pääseb Kotlasest ka laewaga Dwina mööda ja Kamenka asundusesse Tsherepowetsist laewaga Sheksna jõge mööda. Et raudtee walitsus siin wastu tuleb ja õpetajale prii pilet annab, selles ei ole kahtlust.

Oparino koguduse õpetajal tuleks jumalateenistust pidada eestlastele: 1) Oparinos, 2) Almeshis, 3) Starowertsheskajas, 4) Molomas, 5) Palometsas, 6) Antropowos, 7) Permassis, 8) Kamenkas, 9) Wologda linnas ja 10) Arhangelskis ja ehk weel paaris teises kohas.

Pääle selle käiks tema alla ka umbes 3000 lätlast, nii et asutataw kogudus saaks umbes 10.000 hinge suur ja õpetajal tuleks vähemalt 15 kohas käia.

Siberi kogudustega wõrreldes oleks Oparino õpetajal igatahes palju kergem ja reisirid huwitawamad, niisama ka Nowgorodi õpetaja kohast.

Niisama on ka Kaukasia eestlased oma muidu ühes ehk teises küsimuses lahkuminewa ilmawaate pääle waatamata selle poolt, et Kaukasiasse üks Eesti kogudus saaks, mille alla kõik Kaukasiast asuwad eestlased käiksid.

Mitmes asunduses üteldi eelkoosolekutel, kus ühise koguduse asutamist harutati, meeste ja ka naeste poolt, et nad häämeelega on walmis ka 3—4 korda rohkem kulused kandma, kui aga oma kogudus oleks ja õpetaja, kellel armastust on laialipillatud suguwendade wastu.

Õpetaja asupaiga küsimus on siin küll wähe keerulisem kui põhja pool, Wologda kubermangus, sest asundused on üksteisest wäga kaugel ja iga asundus näeks hää meelega, et õpetaja asupaik tema lähedal oleks. Kuid siiski annawad teised asundused järele, et õpetaja asupaik Suhumi linna saaks, sest selle ümbruses on 4 asundust ja Aderi ümbruses, 100 wersta Suhumist, 3 Eesti asundust. Pääle selle elab Suhumis ajutiselt rohkesti eestlasi ja koolides leidub rohkesti Eesti soost õpilasi. Siis on Suhumis õpetaja korter juba olemas, kuna mujal see täiesti puudub. Igapidi on Suhum kõige tarwilisem ja kohasem uue koguduse õpetaja asupaigaks. Jutlustada tuleks asutatawal Kaukasia Eesti koguduse õpetajal 1) Suhumi linnas, 2) Alam-Lindas, 3) Ülem-Lindas, 4) Dubowkas, 5) Estonias (Suhumi ringkond), 6) Punaselagedel, 7) Salmes, 8) Sulewis, 9) Adleris (Adleri ringkond), siis 10) Tuapses, 11) Almäel, 12) Eesti-Haginskis, 13) Liwonias, 14) Maruhas, 15) Hussõ-Kardonikis (Sori-küla), 16) Armawiris, 17) Tiflisis, 18) Uue-Estonias, 19) Bakus ja 20) Päti-gorskis. Kokku 20 kohta ja üle 6000 hinge. Õpetaja tegewuse piirkond on küll kaunis suur, kuid kaugelt palju kergem kui Siberis. Iga ametireis on terwele mehele ühtlasi ka ilusaks lõbureisiks toredas Kaukasiast, kus iga werst ikka midagi iseäralikku ja uut pakub. Sissetuleku poolest ei oleks wist kellelgi põhjust kaebada, sest jõukale järjele tõusnud asunikud ei ole kidsid.

Kahe uue koguduse asutamisega oleks kindlasti tükk kulturatööd Eesti elu edendamiseks ära tehtud ja jääb ainult õnne ja rutulist kordaminekut ühisele asjale soowida.

A. Nigol

Helsingis

1. (14.) augustil, 1916.

NB. Palun ka teisi ajalehti, keda see huwitab, sellele kirjatükile lahkesti ruumi anda.